

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічного
аналізу і аудиту

В. П. Клочан,

Н. І. Костаневич

Аналіз і облік ЗЕД

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
для студентів денної форми навчання
напряму підготовки
6.030601 «Менеджмент»

МИКОЛАЇВ
2012

УДК 339.54:657

ББК 65.052+65.58

К 50

Автори : В. П. Клочан, к.е.н., доцент

Н. І. Костаневич, к.е.н., доцент

Рекомендовано науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету (протокол № 10 від 21.06. 2012 року)

Рецензенти :

І. Т. Кіщак – доктор економічних наук, доцент, декан факультету економіки, Миколаївський національний університет ім. І. Сухомлинського.

Г. М. Іваненко – кандидат економічних наук, доцент, Миколаївський державний аграрний університет.

ЗМІСТ

Тема 1. Теоретичні основи курсу «Аналіз ЗЕД».....	5
Тема 2. Аналіз експортних операцій.....	8
Тема 3. Аналіз експортних операцій.....	15
Тема 4. Маркетинг в ЗЕД.....	17
Тема 5. Аналіз фінансового стану підприємства контрагента.....	23
Тести.....	27
Кросворди.....	45

ВСТУП

Опорний конспект лекцій з дисципліни «Аналіз і облік зовнішньоекономічної діяльності» розроблений згідно програми дисципліни «Аналіз і облік ЗЕД». Він розроблений для забезпечення підвищення якості професійно-практичної підготовки студентів факультету менеджменту.

Опорний конспект лекцій з «Аналізу ЗЕД» призначений для бакалаврів факультету менеджменту напряму підготовки 6.03060104. він представляє свою аналітичну частину дисципліни «Аналіз і облік ЗЕД». Основна мета даного конспекту – формування у студентів знань та вмінь аналізу, пов'язаного з обліком товарів, кон'юнктурою ринку, фінансовим станом суб'єктів ЗЕД.

В результаті освоєння даної дисципліни студент повинен дістати уявлення та засвоїти основні завдання та методи проведення аналізу у сфері зовнішньоекономічної діяльності, вивчити основні показники аналізу та методику їх розрахунку, ознайомитися з джерелами інформації, методикою їх опанування, надання оцінки надійності інформації.

Студент повинен навчатися визначати джерела інформації, проводити аналіз у сфері ЗЕД, використовуючи різноманітні методи дослідження.

Даний конспект лекцій розкриває методику проведення аналізу складу, структури і динаміки зовнішньоекономічних операцій; методику оцінки ефективності експортних та імпорتنих операцій; методику маркетингового та фінансового аналізу суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

ВСТУПНА ЛЕКЦІЯ З "АНАЛІЗУ І ОБЛІКУ ЗЕД"

Тема 1. Теоретичні основи курсу "Аналіз ЗЕД"

План

- 1.1. Предмет та об'єкти аналізу ЗЕД.*
- 1.2. Форми і види ЗЕД.*
- 1.3. Основні завдання аналізу ЗЕД.*
- 1.4. Джерела одержання інформації для аналізу ЗЕД.*
- 1.5. Класифікація зовнішньоекономічного аналізу.*
- 1.6. Методи і методика аналізу ЗЕД.*

Рекомендована література:

1. Закон України "Про ЗЕД" // ВВР. - 1991. - №14
2. Бутинець Ф.Ф. Облік і аналіз ЗЕД / Ф.Ф.Бутинець та ін. - Житомир: П.П "Рута", 2001 - 544с.
3. Бутинець Ф.Ф. Облік і аналіз ЗЕД .Практикум / Ф.Ф.Бутинець, В.І.Жиллей. - Житомир : П.П."Рута", 2001. - 224с.
4. Овсяніков О.В. Формування зовнішньоторгівельних відносин на ринку зерна в Україні // Економіка АПК.-2006.-№5.-С.112-114

1.1. Предмет та об'єкти аналізу ЗЕД.

ЗЕД - це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності. Іншими словами ЗЕД - це заходи та дії по реалізації зовнішньоекономічних зв'язків.

Аналіз - це система знань про методи дослідження господарської діяльності. Звідси аналіз ЗЕД - це аналіз зв'язків між країнами у сфері економіки.

Об'єктами аналізу ЗЕД є :

- майно та джерела його утворення підприємств, які беруть участь у ЗЕД;
- господарські процеси, що складаються з сукупності зовнішньоекономічних операцій;
- результати ЗЕД.

Аналіз ЗЕД покликаний вивчати :

1. Стан і розвиток світового господарства і економіки регіону будь-якої окремо взятої країни, окремого адміністративного району, окремої галузі і підгалузі народного господарства.
2. Господарську діяльність об'єднання, підприємства, структурної одиниці підприємства (цеху, відділи).
3. Господарську діяльність будь-якої ділянки та окремого робочого місця.

1.2. Види та форми ЗЕД.

Види і форми ЗЕД можна поділити на три групи : міжнародна торгівля, експорт (імпорт) капіталу і експорт (імпорт) робочої сили.

1. Міжнародна торгівля - це обмін товарами та послугами.

Здійснює 4 види зовнішньоторговельних операцій :

- експорт
- імпорт
- реекспорт
- реімпорт

2. Експорт (імпорт) капіталу - вивезення за межі України капіталу у будь-якій формі з метою одержання прибутків.

- надання суб'єктами ЗЕД виробничих , маркетингових, страхових, консультативних, юридичних, туристичних та ін.послуг;
- наукова, науково-технічна, науково-виробнича та інша кооперація;
- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами;
- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами ЗЕД;
- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами ЗЕД та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- підприємницька діяльність на території України з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності та діяльності суб'єктів ЗЕД за межами України.

3.Робота на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності. Робота іноземних осіб на території України, тобто експорт (імпорт) робочої сили.

1.3.Основні завдання аналізу ЗЕД.

1. Оцінка рівня і якості виконання підприємством зобов'язань по контрактах з іноземними партнерами.
2. Характеристика ЗЕД підприємства.
3. Аналіз складу і структури зовнішньоекономічних операцій.
4. Аналіз виручки від реалізації.
5. Оцінка раціональності використання коштів, залучених для виконання зобов'язань по контрактах.
6. Вивчення адекватності зовнішньоекономічних операцій.
7. Оцінка фінансових результатів ЗЕД.
8. Характеристика фінансового стану підприємства.

1.4. Джерела одержання інформації для аналізу ЗЕД:

1. Форми статистичної звітності:

- №8 - ЗЕД - Звіт про експорт-імпорт товарів
- №9 - ЗЕД - Звіт про експорт-імпорт послуг
- №10 - ЗЕД - Звіт про іноземні інвестиції в Україну

- №13 - ЗЕД - Звіт про інвестиції з України в економіку країн

світу, тощо.

2. Баланс :

- форми 1,2,3,4,5,6

3. Контракти купівлі-продажу, експортні угоди, торговельні угоди, договори на поставку продукції, бартерні, консигнаційні, реекспортні угоди.

4. Інші джерела, в тому числі митні декларації, нормативно-довідкова література тощо.

1.5. Класифікація зовнішньоекономічного аналізу.

I. Залежно від часу проведення:

- попередній
- оперативний
- наступний (поточний)
- ретроспективний
- перспективний

II. За напрямками дослідження:

- фінансово-економічний
- ФВА
- техніко-економічний

III. За обсягами питань, що вивчаються:

- повний (комплексний)
- тематичний (локальний)

IV. За об'єктами, що аналізуються:

- внутрішньоцеховий (бригадний)
- внутрішньозаводський
- по підрозділах і службах
- міжзаводський
- галузевий
- міжгалузевий

V. За методикою вивчення об'єктів:

- порівняльний
- факторний
- діагностичний
- маржинальний
- економіко-статистичний
- економіко-математичний

VI. За періодичністю проведення:

- щоденний
- щозмінний
- щодекадний
- щотижневий
- щомісячний
- щоквартальний
- щорічний

VII. За застосуванням технічних засобів:

- механізований
- немеханізований
- автоматизований

1.6. Методи і методика аналізу ЗЕД:

I. Логічні:

- порівняння
- деталізація
- елімінування
- узагальнення

II. Статистичні:

- ряди динаміки
- середні величини
- індекси
- групування
- зведення

III. Математичні:

- математичне моделювання
- інтегральний
- теорія можливостей
- економічна кібернетика

IV. Евристичні:

- мозковий штурм
- конференція ідей
- синектика
- метод "Дельфі"
- спосіб експертних оцінок
- методи асоціації та аналогій, в тому числі:
  - * метод фокальних об'єктів
  - * особиста аналогія (емпатія)

Тема 2. Аналіз експортних операцій

План

2.1. Завдання аналізу.

2.2. Аналіз експортних операцій.

2.3. Оцінка адекватності експортних операцій.

2.1. Завдання аналізу.

1. Вивчити динаміку експорту продукції.
2. Розрахувати базисні та ланцюгові темпи росту і приросту, середньорічний темп приросту за період, що аналізується.

3. Визначити, які зміни відбулися в товарній структурі експорту, його географічній направленості.
4. Визначити, як змінився обсяг експорту і фактори, що впливають на це.
5. Визначити вплив ЗЕД на економіку підприємства.
6. Оцінити ефективність експортних операцій.

2.2. Аналіз експортних операцій.

Послідовність аналізу:

1. Оцінка виконання зобов'язань по контрактах за кількістю товарів (фізичними обсягами).
2. Оцінка виконання зобов'язань по контрактах за терміном (строками поставки).
3. Розрахунок коефіцієнту прострочених зобов'язань (по всьому експорту, по країнах, по товарах, в порівнянні з попереднім роком).

$$\text{Коефіцієнт прострочених зобов'язань } (K_{nz}) = \left(\frac{\sum K_{np}}{\sum K_e} \right) * 100\%, \quad (2.1)$$

де $\sum K_{np}$ - експортна вартість товару по прострочених контрактах;

$\sum K_e$ - сума експорту за рік.

4. Аналіз виконання експортних контрактів за вартістю експортованої продукції.
5. Аналіз виконання експортних контрактів за асортиментом. Проводиться методом найменшого числа (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Експортний асортимент звітнього року.....

Асортимент	За планом ц	Фактично ц	Зараховується у виконання плану за асортиментом
Товар А	100	120	100
Товар Б	100	90	90
Товар В	100	100	100
Разом	300	320	290

Процент виконання плану за асортиментом:

$$\left(\frac{290}{300} \right) * 100\% = 96,7\%$$

6. Аналіз виконання експортних контрактів за якістю.

Схема аналізу:

- а) аналіз виконання контрактів в розрізі сортів ($1_c, 1_c$);
- б) визначення частки продукції високої якості (питомої ваги продукції Вищого гатунку);
- в) аналіз динаміки частки продукції високої якості;

г) розрахунок коефіцієнту сортності.

Коефіцієнт сортності – це відношення вартості всієї різносортової продукції до її вартості у цінах 1 сорту.

$$\text{Коефіцієнт сортності} = \frac{\sum q_i u_i}{\sum q_i u_{1c}} \quad (2.2)$$

де, q_i - фактична кількість продукції,

u_i - фактична середня ціна,

u_{1c} - ціна 1 сорту продукції.

д) аналіз виконання експортних контрактів за якістю методом першосортних одиниць (по сортових коефіцієнтів), (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Вихідні дані для аналізу сортності.....

Сорт	Посортний коефіцієнт(K)	За контрактом		Фактично		Виконання контракту по кількості,%
		Кількість,ц (q_0)	Сума, дол.	К-сть,ц (q_1)	Сума, дол.	
1	1,0	630	6300	730	7300	115,9
2	0,9	180	1620	150	1350	83,3
3	0,8	90	720	120	960	133,3
Разом x		900	8640	1000	9610	111,2

$$\text{Коефіцієнт сортності} = \frac{\sum K * q}{\sum q}, \quad (2.3)$$

де K –посортний коефіцієнт,

q – кількість продукції.

$$\text{Коефіцієнт сортності за контрактом} = \frac{630 * 1 + 180 * 0,9 + 90 * 0,8}{900} = 0,96$$

$$\text{Фактичний коефіцієнт сортності} = \frac{730 * 1 + 150 * 0,9 + 120 * 0,8}{1000} = 0,961$$

Тобто контракт виконано.

е) аналіз виконання контрактів за якістю способом порівняння середньозважених цін. Якщо фактична середньозважена ціна 1 виробу більше, або дорівнює контрактній, контракт вважається виконаним.

Згідно даних таблиці 2.2, контрактна ціна = $8640:900=9,6$ дол.,

фактична ціна = $9610:1000=9,61$ дол..

ж) аналіз виконання контрактів за якістю методом порівняння проценту виконання контракту у вартісному і натуральному виразі. Випередження проценту у вартісному виразі підтверджує факт виконання контракту за

сортністю. Згідно даних таблиці 2.2, процент виконання контракту у вартісному виразі дорівнює 112% $(9610:8640)*100\%$, у натуральному виразі – 111,2%.

з) факторний аналіз впливу кількості і якості (за ціною) на суму контракту:

$$(1000 - 900)*9,6 = 960 \text{ дол. (за рахунок кількості)}$$

$$(9,61 - 9,6)*1000 = 10 \text{ дол. (за рахунок якості)}$$

Загальний вплив факторів : $960 + 10 = 970$ дол.

Перевірка : $9610 - 8640 = 970$ дол.

7. Аналіз структури експорту за країнами.

8. Аналіз динаміки експорту.

9. Структурний аналіз експорту за моделлю :

$$Q_{екс.} = \frac{Q_{екс.}}{K} * \frac{K}{K_{кл.}} * K_{кл.} = Q_{екс.1} * K_1 * K_{кл.} \quad (2.4)$$

де $Q_{екс.}$ - обсяг експортної продукції,

K – загальна кількість експортних контрактів,

$K_{кл.}$ - кількість іноземних покупців,

$\frac{Q_{екс.}}{K}$ або $Q_{екс.1}$ - середня сума одного експортного контракту,

K_1 або $\frac{K}{K_{кл.}}$ - середня кількість експортних контрактів, що припадає на одного покупця, тобто активність покупців.

2.3. Оцінка ефективності експортних операцій.

Послідовність аналізу.

1. Розрахунок економічного ефекту експорту

$E_{експ.}$ = Виручка від експорту – повні витрати на виробництво і реалізацію.

У повні витрати входять : собівартість продукції та витрати на її збут і в тому числі витрати на :

- пакування;
- навантаження;
- перевезення і страхування товару під час перевезень;
- витрати на оформлення сертифікатів походження, фітосанітарних сертифікатів, ветеринарних сертифікатів;
- витрати на оформлення довідок декларування митної вартості;
- сума митної вартості, витрати на проведення переговорів, переїзди;
- поштові витрати тощо.

Якщо $E_{експ.}$ є додатною величиною, експорт вигідний.

2. розрахунок відносного показника ефективності експорту

$$(EE_{аєні.})EE_{аєні} = \frac{âèðó÷èà â³ä âèññðòó}{ññí³ âèððàðè} * 100\% \quad (2.5)$$

Якщо $EE_{експ.}$ більше 1, експорт вигідний.

3. Порівняння ефективності на внутрішньому ринку і ефективності експорту за рівнем рентабельності продукції (р)

$$p = \frac{n}{c} * 100\%, \quad (2.6)$$

де n – прибуток від реалізації,

c – повні витрати.

Поглиблений аналіз ефективності експортних операцій проводиться за такою схемою :

1. **Розрахунок безбитковості** зовнішньоторговельної **ціни** експортного **товару** (при відомих повних витратах відповідно базисних умов постачання).
2. Розрахунок **тах прийнятих повних витрат** на експорт товарів відповідно до базисних умов постачання (при відомій зовнішньоторговельній ціні).
3. Розрахунок **економічного ефекту** товару.
4. Розрахунок економічної **ефективності** експорту товару.

Врахувати умови :

- а) ціна за експортну продукцію зовнішньоторговельних операторів зафіксована в українській валюті;
- б) ціна у валюті імпортера або третіх країн;
- в) спосіб оплати за товар – комерційний кредит.

1. Розрахунок безбиткової зовнішньоторговельної (ТЗ) ціни :

$$\mathbf{В\ ек.б.ц. = В\ ек.в.} \quad (2.7)$$

де **В ек.б.ц.** – безбиткова експортна ціна , грн;

В ек.в. – повні витрати на експорт, пов'язані з виробництвом та реалізацією.)

2. Розрахунок тах допустимих повних витрат на експорт визначеного товару

$$\mathbf{В\ тах\ ек. = В\ ек.\ т.} \quad (2.8)$$

де **В ек. т.** - експортна ціна товару, грн;

В тах ек. – тах допустимі повні витрати на експорт.)

$$\mathbf{В\ тах\ ек.1 = В\ ек.т. *К\ в.с.} \quad (К\ в.с. – курс\ валюти) \quad (2.9)$$

$$\mathbf{В\ тах\ ек.2 = В\ ек.т. *К\ в.с.*К\ кр.} \quad (2.10)$$

(К кр. – коефіцієнт кредитного впливу,%).

Якщо **В тах ек.2** (**В тах ек.1**, **В тах ек.2**) > **В ек.т.**, то експорт є економічно недоцільним, тобто **якщо повні витрати на експорт вище ціни експортного товару, то експорт недоцільний.**

3. Розрахунок економічного ефекту експорту товару

$$\mathbf{Е\ ек.п = В\ ек.т. – В\ ек.в.} \quad (2.11)$$

де **В ек.т.** – виручка від експорту,

В ек.в. – повні витрати)

$$\mathbf{Е\ ек.\ n1 = В\ ек.т. - В\ ек.в. = (В\ ек.\ г + Вв) – В\ ек.в.,} \quad (2.12)$$

де **В ек. г** – гривневий еквівалент відрахувань до валютного фонду фірми, розрахований шляхом перерахунку валютної виручки у гривні за курсом Національного банку України на дату надходження валюти, грн.

Вв – гривнева виручка від обов'язкового продажу валюти.

$$V_{ек.г.} = V_{ек.г} + Vв \quad (2.13)$$

$$E_{ек.п2} = (V_{ек.г} + Vв) * K_{кр.} - V_{ек.в} \quad (2.14)$$

Якщо $E_{ек.п}$ ($E_{ек.п1}$, $E_{ек.п2}$) є додатною величиною, то експорт вигідний.

4. Розрахунок економічної ефективності експорту :

$$E E_{ек.п.} = V_{ек.г.} : V_{ек.в.} \quad (2.15)$$

$$E E_{ек.п1} = (V_{ек.г} + Vв) : V_{ек.в.}; \quad (2.16)$$

$$E E_{ек.п-1} * E_{ек.п2} = (V_{ек.г} + Vв) * K_{кр} : V_{ек.в.} \quad (2.17)$$

$$E E_{ек.п3} = O_{ек.т.} : C_{ек.т.} \quad (O_{ек.т.} - \text{обсяг експортних середньорічних товарів у внутрішніх середньорічних цінах, тис.грн}) \quad (2.18)$$

$C_{ек.т.}$ – виробнича собівартість експортних товарів, тис.грн)

$$E E_{ек.п4} = \left(\frac{V_{ек.г.} + Vв - V_{ек.в.}}{V_{ек.т.} + Vв} \right) * 100 * \left(\frac{V_{ек.г.} + Vв}{K_{ек.т.}} \right), \quad (2.19)$$

де $E_{ек.п4}$ – економічна ефективність експорту, %;

$K_{ек.т.}$ – середньорічна вартість основного та оборотного капіталів при виробництві експортної продукції, тис. грн..

На підставі показників, які визначаються за формулами, можна зробити висновки по ефективності експорту :

$E_{ек.п}$ ($E_{ек.п1}$, $E_{ек.п2}$), $E E_{ек.п.}$ ($E E_{ек.п1.}$, $E E_{ек.п2.}$, $E E_{ек.п3}$, $E E_{ек.п4}$) – доцільно розрахувати при укладанні кожної експортної угоди з метою вибору найбільш оптимальної за критерієм максимуму $E E_{ек.п}$ ($E E_{ек.п1}$, $E E_{ек.п2}$) та за умови $E E_{ек.п}$ ($E E_{ек.п1}$, $E E_{ек.п2}$) > $E E_{ек.п3}$ > якщо $E E_{ек.п}$ ($E E_{ек.п1}$, $E E_{ек.п2}$) > 1, а $E E_{ек.п}$ ($E E_{ек.п1}$, $E E_{ек.п2}$) > $E E_{ек.п3}$ > $E E_{ек.п4}$ свідчить про рівень ефективності експорту відповідних товарів.

Перша частина останньої формули показує який відсоток доходу фірма отримає при реалізації експортної операції, а друга частина формули означає скільки разів за аналізований період капітал, авансований на експорт, зміг обернутися. Чим більші обидві частини, тобто $E E_{ек.п4}$, тим вигідніше експорт.

Аналіз впливу акціонерів-нерезидентів на діяльність акціонерного товариства.

Нерезиденти – юридичні особи і суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи з місцезнаходженням за межами України, які створені та діють відповідно до законодавства іноземної держави.

Коефіцієнт впливу нерезидентів (К_{в.п.}):

$$K_{\text{в.п.}} = \frac{S_{\text{на.н.}}}{S_{\text{на.н.}} + S_{\text{на.р.}}}, \quad (2.20)$$

де **S_{на.н.}** – сума простих акцій, що належать акціонерам-нерезидентам,

S_{на.р.} – сума простих акцій, що належать акціонерам-резидентам.

На початку року $K_{\text{в.п.}} = \frac{1122,8}{8308,2 + 1122,8} = 0,119$ або 11,9% голосів.

На кінці року $K_{\text{в.п.}} = \frac{1366,6}{8355,7 + 1366,6} = 0,141$ або 14,1% голосів.

Це свідчить, що **нерезиденти помітно збільшили свій вплив** на діяльність підприємства.

$$\Sigma_{\text{на.н.}} = 1122,8,$$

$$\Sigma_{\text{на.р.}} = 8308,2$$

$$K_{\text{в.п.}} = \frac{1122,8}{1122,8 + 8308,2} = 0,119 = 11,9\% \text{ голосів.}$$

Тема 3. Аналіз імпорتنих операцій

План

3.1 Аналіз імпорتنих операцій

3.2 Аналіз ефективності імпорتنих операцій

3.3 Аналіз ефективних експортних і імпорتنих операцій.

3.1 Аналіз імпорتنих операцій

Проводиться за такою схемою :

- 1) порівняння обсягів імпорту з попереднім періодом для визначення кількісних та якісних змін;
- 2) порівняння структури імпорту (по видам продукції);

- 3) оцінити виконання плану поставок по імпорту в розрізі країн – постачальників;
- 4) аналіз виконання строків контрактів по імпортних операціях;
- 5) аналіз виконання плану за асортиментом;
- 6) розрахунок коефіцієнту прострочених термінів за торговими умовами(П);

$$\pi = \frac{K_p}{K_c} \cdot 100\% \quad (3.1)$$

де K_p - сума прострочених контрактів протягом року

K_c - сума контрактів за торговельними зобов'язаннями

- 7) факторний аналіз імпорту.

3.2 Аналіз ефективності імпортних операцій

Врахувати такі умови :

- ціна на імпортну продукцію зовнішньо торгівельних операторів (ЗТО) зафіксована у валюті експортера або третіх країн.
- ціна за імпортну продукцію ЗТО зафіксована у валюті третіх країн , або експортера ,оплата здійснюється шляхом комерційного кредиту.

Схема аналізу

1.Розрахунок безбитковості зовнішньоторгівельної ціни імпортного товару (при відомій його внутрішній вартості $V_{i.m. б.ц} = C_{i.m.}$ (3.2)

де, $C_{i.m.т}$ – вартісна оцінка одиниці імпортного товару на внутрішньому ринку,грн.

В якості вартісної оцінки може виступати ціна аналогічної продукції на внутрішньому ринку ,або ціна,по якій можна реалізувати імпортні товари на внутрішньому ринку.

$$V_{i.m. б.ц_1} = C_{i.m.т} ; K_{в.е.} \quad (3.3)$$

$$V_{i.m. б.ц_2} = C_{i.m.т} ; (K_{в.е.} * K_{кр}) \quad (3.4)$$

($V_{i.m. б.ц_1}$ та $V_{i.m. б.ц_2}$ - безбиткова імпортна ціна товару ,грн)

2. Розрахунок min допустимої вартості оцінки імпортного товару (при відомій зовнішньоторгівельній ціні):

$$(C_{i.m.т}) = V_{i.m.т} \quad (V_{i.m.т}-повні валові витрати на імпорт товару ,грн) \quad (3.5)$$

Ціна товару та витрати пов'язані із їх закупівлею на зовнішньому ринку

$$C_{i.m. T_1} = V_{i.m. T} * K_{в.е} \quad (3.6)$$

$$C_{i.m. T_2} = V_{i.m. T} * K_{в.е} * K_{кр} \quad (3.7)$$

Якщо $C_{i.m. T}$ ($C_{i.m. T_1}$, $C_{i.m. T_2}$) < $V_{i.m. б.ц}$ то імпорт даного товару неефективний

3. Розрахунок економічного ефекту імпортного товару ($E_{i.m.п}$),грн.

$$E_{i.m.п} = C_{i.m. T} - V_{i.m.т} \quad (3.8)$$

$$E_{i.m.п_1} = C_{i.m. T} - (V_{i.m.т} * K_{в.е}) \quad (3.9)$$

$$E_{i.m.p_2} = C_{i.m.T} - (V_{i.m.T} * K_{v.e} * K_{kr}) \quad (3.10)$$

Якщо $E_{i.m.p}$ ($E_{i.m.p_1}$, $E_{i.m.p_2}$) є додатними, імпорту вигідний

$E_{i.m.p}$ ($E_{i.m.p_1}$, $E_{i.m.p_2}$) – характеризують прибуток від реалізації імпортованих товарів на національному ринку.

4. Розрахунок економічної ефективності імпорту товарів:

$$(EE_{i.m.p}) = C_{i.m.p} : V_{i.m.p} \quad (3.11)$$

$$(EE_{i.m.p_1}) = C_{i.m.p} : (V_{i.m.p} * K_{v.e}) \quad (3.12)$$

$$(EE_{i.m.p_2}) = C_{i.m.p} : (V_{i.m.p} * K_{v.e} * K_{kr}) \quad (3.13)$$

Якщо $EE_{i.m.p}$ ($EE_{i.m.p_1}$, $EE_{i.m.p_2}$) > 1 , то імпорту вигідний.

5. Розрахунок економічної ефективності імпорту товарів виробничого призначення (потрібно визначити повну вартість машин технологічного устаткування).

$$C_{i.m.p} = C_k + E_p \quad (3.14)$$

де

$C_{i.m.p}$ – повна ціна імпортованого товару, грн.;

C_k – купівельна ціна імпортованого товару, грн.;

E_p – експлуатаційні витрати при використанні імпортованого товару, тис. грн..

$$E_p = VT_{c.m} + VT_{п.е} + VT_p + VT_{зч} + Z_p \quad (3.15)$$

де

$VT_{c.m}$ – вартість сировини і матеріалів, які споживаються на 1 продукції, яка випускається на імпортованому технологічному устаткуванні, грн;

$VT_{п.е}$ – вартість палива, та енергії, які споживаються на 1 продукції;

VT_p – вартість ремонтів імпортованого технологічного устаткування, грн;

$VT_{зч}$ – вартість запасних частин;

Z_p – заробітна плата працівників, які обслуговують імпортоване технологічне устаткування, тис. грн.

Економічна ефективність імпортованого технологічного устаткування:

$$(EE_{i.m.p_1}) = O_T : V_{i.m.p} \quad (3.16)$$

де

O_T – обсяг продукції, що випускається на устаткуванні у середньорічних цінах, грн;

$V_{i.m.p}$ – витрати на імпортування даного устаткування, грн. Чим більше показник $(EE_{i.m.p_1})$ наближається до 1, тим імпортування ефективніше.

Тема 4. Маркетинг в ЗЕД

План

4.1 Завдання аналізу та їх реалізація

4.2 Аналіз зовнішнього ринку

4.3 Аналіз конкурентоспроможності

4.4 Аналіз реалізації та факторів його зміни

4.1 Завдання аналізу

Маркетинг в ЗЕД - це спосіб мислення ,спрямований на одержання високих доходів від ЗЕД.

Завдання аналізу:

- 1.Аналіз збуту продукції (обсягу продукції)
2. Аналіз розподілу часток ринку між підприємствами
- 3.Аналіз кон'юнктури ринку
4. Аналіз факторів ,що формують еластичність попиту на продукцію
5. Оцінка товарів конкурентів
6. Оцінка конкурентоспроможності продукції і пошук резервів для підвищення її рівня
7. Вивчення ринків збуту
8. Вивчення навколишнього середовища
9. Аналіз ринкових можливостей
10. Обґрунтування ціни ,обсягу і асортименту продукції на продаж
11. Аналіз ефективності маркетингової діяльності

Реалізація завдань аналізу

1. Предметом аналізу товару є його споживачі властивості. Їх оцінка проводиться за 10 бальною системою Озгуда або Я.Стейпеля. Ставлення до товару:хороший,поганий,чудовий,дуже поганий,тощо)
2. Оцінка ринкових можливостей проводиться за допомогою ретроспективної оцінки 4-х показників:
  - Прибуток на 1 га ,1 голову тварин
  - Рівень рентабельності
  - Достатність виробничого потенціалу
  - Шкода навколишнього середовища
3. Обґрунтування ціни, обсягу і асортименту продукції на продаж проводиться за допомогою аналізу за формулою $K = \frac{n+p}{c-z}$,
де n-незмінні витрати, п- прибуток,ц- ціна, з-змінні витрати на одиницю продукції.
4. Аналіз ринкової стратегії ЗЕД фірми включає напрямки:
  - 4.1. Вихід на зовнішній ринок
  - 4.2. Експортно-імпортні поставки товарів, послуг капіталу
  - 4.3. Валютно-фінансові та кредитні операції
  - 4.4. Створення й участь у діяльності СП.
  - 4.5. Міжнародний маркетинг

4.6. Моніторинг національної економічної політики та економічних світо господарських зв'язків. Стратегія фірми передбачає співставлення всіх альтернативних варіантів у сфері ЗЕД й обґрунтування прийняття оптимального рішення.

ЕТАПИ:

- всебічного аналізу ЗЕД фірми;
- становище фірми на ринку;
- діяльність фірми з позицій споживача товарів;
- діяльність фірми з позиції ринку підприємств.

5. Аналіз ринкової системи розповсюдження збуту (товарів)

Вибрані канали збуту впливають на всі інші рішення у сфері маркетингу .

Завдання аналізу:

- Оцінка структури ринку розповсюдження товарів та каналів збуту
- Оцінка охоплення ринку та його невикористані резерви
- Розробка пропозицій щодо поліпшення мережі розповсюдження товарів та каналів збуту.

Порядок досліджень:

1. Оцінка обсягів та інтенсивності охоплення оптової та роздрібною мережі
2. Оцінка регіонального розподілу товарів
3. Структура каналів збуту
4. Оцінка обсягів продажу за окремими каналами.

Для оцінки інтенсивності охоплення роздрібною мережі в областях використовуються показники «кількості торговельних підприємств роздрібною мережі у розрахунку на 10000 міських жителів».

Таблиця 4.1

Кількість торговельних підприємств роздрібною мережі у розрахунку на 10000 міських жителів

Область	Кількість залучених торговельних підприємств роздрібною мережі		Кількість крамниць на 10 тис. міського населення	
	2000	2010	2000	2010
По Україні	244	84	0,7	0,24
Миколаївська область	6	2	0,67	0,23

К-т стабільності роздрібною мережі ,тобто питома вага збережених роздрібних торговельних підприємств коливається від 8,3 до 37,5%

Таблиця 4.2

Зміни в структурі мережі розповсюдження споживчих товарів в областях України

Область	Кількість торговельних майданчиків		У т.ч.								Інші	% скорочення мережі	% стабільності мережі	
	2000	2010	універ. та тор. центри		спеціалізовані крамниці		райспж об'єднання		Бази і торговельні центри					
			2000	2010	2000	2010	2000	2010	2000	2010				2000
Миколаївська область	6	2	2	-	1	1	-	-	2	-	1	1	66,7	16,6
Україна	243	84	48	23	101	35	12	10	52	5	33	11	64,5	24,1

4.2 Аналіз зовнішнього ринку (послідовність аналізу)

1. Оцінка структури ринків збуту.

Регіональна структура ринку складається із ринків областей, районів, в т.ч. внутрішній, експортний.

2. Оцінка місткості ринку.

Місткість ринку визначається обсягом товарів, які на ньому реалізується протягом року (V)

$$V = B + Z + I - E \quad (4.2)$$

де

V-місткість ринку;

B-виробництво товарів;

Z-залишки товарних запасів;

I-імпорт;

E-експорт

3. Оцінка ринкової частки. **Ринкова частка** – це відношення обсягу продажу певного товару даної організації до сумарного обсягу продажу цього товару всіма організаціями, що діють на даному ринку.
4. Аналіз ринкової частки у динаміці.
5. Аналіз динаміки продажу.
6. Аналіз кон'юнктури ринку.

Кон'юнктура – це економічна ситуація ринку в певний момент.

Аналіз кон'юнктури – це комплексний аналіз елементів:

- Виробництва;
- Попиту;
- Товарів;
- Ціни.

Показник кон'юнктури =місячний обсяг реалізації/найбільший обсяг реалізації.

Коефіцієнт кон'юнктури на біржах=попит/пропозиція.

Коефіцієнт еластичності за ціною:

$$E_p = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \% \quad (4.3)$$

Коефіцієнт еластичності за доходами:

$$E_i = \frac{\Delta Q}{\Delta I} \% \quad (4.4)$$

Еластичність – міра реагування однієї змінної внаслідок одновідсоткової зміни іншої змінної.

7. Оцінка ринків збуту. Проводиться за 5 бальною оцінкою (від 0 до 3 балів) за такими показниками:

- ✓ Місткість збуту;
- ✓ Ціна продажу;
- ✓ Торгова обстановка;
- ✓ Конкуренція;
- ✓ Вимоги до якості;
- ✓ Умови збуту; відношення з потенційними покупцями;
- ✓ Інформація про ринок.

Який ринок набере найбільшу кількість балів є найперспективніший.

8. Оцінка каналів збуту.

4.3 Аналіз конкурентоспроможності

Завдання аналізу:

1. Оцінка і прогноз конкурентоспроможності продукції

2. Вивчення факторів, що впливають на її рівень
3. Розробка заходів для забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності продукції.

Конкурентоспроможність товарів і послуг-це спроможність витримувати порівняння з аналогічними товарами та послугами інших виробників.

Методи аналізу конкурентоспроможності: рейтингові, матричні та табличні.

Схема рейтингового методу:

1. Аналіз ринку.
2. Аналіз даних про конкурентів.
3. Вивчення запитів покупців.
- 4.Формування вимог до виробу.
5. Вивчення переліку параметрів ,що підлягають оцінці.
6. Розрахунок одиничних та групових показників конкурентоспроможності.
7. Порівняння параметрів розрахованих показників конкурентоспроможності.
8. Розробка заходів для підвищення конкурентоспроможності продукції.

Одиничні показники відображають відсоткові відношення рівня будь-якого параметра до величини цього параметра виробу конкурента (ціна, якість тощо)за формулю

$$q = \frac{P}{P_{100}} * 100\% \quad (4.5)$$

P- величина параметра ,що досліджується

P₁₀₀- взято за зразком, який задовольняє потребу на 100%.

Груповий показник (I) який об'єднує одиничні (q) порівняної групи параметрів за допомогою валових коефіцієнтів (a_i) визначених експертним

способом:
$$\sum_{i=1}^n = a_i * q_i \quad (4.6)$$

де n-кількість параметрів . В окремих випадках використовують інтегральний показник конкурентоспроможності (I) тобто відношення групового показника конкурентоспроможності за технічними параметрами (I_т) до групового показника за економічними параметрами : I = I_т :I_е (4.7)

Спрощений метод експертних оцінок

За списком Г.Г. Летау, де кожний параметр оцінюється від 1 до 5 балів :

- 1.Асортимент
2. Якість продукції
- 3.Додаткові послуги
- 4.Прийнятна для покупця ціна
- 5.Охват ринку організованим продажем
- 6.Величина витрат на рекламу
7. Відомість марки

8. Ступінь готовності до постачання
9. Ступінь оновлення продукції
10. Забезпечення фінансами

За цими ознаками оцінюється рівень продукції різних конкурентів, який конкурент набере найбільшу кількість балів, його продукція вважається найбільш конкурентоспроможною.

4.4. Аналіз реалізації (збуту) продукції.

Завдання аналізу

1. Оцінка рівня виконання плану
2. Оцінка динаміки реалізації продукції
3. Виявлення впливу факторів на виручку
4. Визначення резервів зростання виручки

Послідовність аналізу

1. Аналіз рівня товарності продукції (динаміка, вплив факторів)
2. Аналіз обсягів реалізації в натуральному виразі (виконання плану, вплив факторів).
3. Аналіз виручки від реалізації (виконання плану, динаміка, вплив факторів)
4. Аналіз структури виручки за:
  - асортиментом
  - видами поставок
  - ринками
  - покупцями
  - розрахунками
  - строками реалізації
5. Визначення резервів зростання виручки

Фактори, які впливають на обсяги реалізації

I. Фактори, пов'язані з маркетинговою діяльністю

- 1) стратегія маркетингу;
- 2) міскість ринків збуту;
- 3) стратегія та методи конкурентів;
- 4) цінова політика;
- 5) методи розповсюдження товарів;
- 6) рекламна діяльність.

II. Виробничі фактори

- 1) рівень виконання плану виробництва продукції
- 2) якість продукції
- 3) асортименто-структурні зрушення у випуску продукції
- 4) ритмічність випуску продукції

III. Фактори, пов'язані зі збутом та складуванням

- 1) організаційно-технічний рівень навантаження ,розвантаження та складських робіт;
- 2) величина портфеля замовлень;
- 3) стан і комплектність залишків готової продукції на складі;
- 4) забезпеченість тарою та пакуванням;
- 5) наявність договорів поставки і дотримання умов цих договорів за відвантаження продукції.

IV. Фактори, пов'язані з транспортуванням продукції:

- 1) відповідність кількості і видів транспортних засобів потребам підприємства;
- 2) ритмічність надання транспортних засобів;
- 3) придатність транспортних засобів для завантаження відповідних видів продукції.
- 4) дотримання термінів перевезень та інших договірних умов.

Тема 5.Аналіз фінансового стану підприємства контрагента

План

5.1.Основні напрямки фінансового аналізу на зарубіжних фірмах.

5.2.Аналіз структури активів та їх джерел.

5.3.Аналіз фінансових коефіцієнтів .

5.4.Аналіз результатів діяльності підприємства.

5.1.Основні напрямки фінансового аналізу на зарубіжних фірмах

Фінансовий аналіз – це засіб оцінки і прогнозування фінансового стану.

Фінансовий стан – це показники платоспроможності, фінансової конкурентоспроможності фірми. Напрямки фінансового аналізу на зарубіжних фірмах:

1. Аналіз структури активів та їх джерел за статтями балансу
2. Вертикальний аналіз виручки
3. Аналіз фінансових коефіцієнтів, ринкових індикаторів, ліквідності, фінансової стабільності
4. Аналіз ділової активності
5. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості
6. Аналіз використання капіталу

Методи аналізу

- 1) горизонтальний;
- 2) вертикальний;

- 3) коефіцієнтний;
- 4) порівняльний;
- 5) факторний.

Джерела даних:

- 1) конструкторсько-технологічна інформація;
- 2) баланс;
- 3) планово-нормативна інформація;
- 4) дані господарського обліку;
- 5) позаоблікова інформація.

5.2. Аналіз структури активів та їх джерел

Схема аналізу:

1. Визначення вартості майна і джерел
2. Визначення відхилень за кожним видом майна і джерел
3. Вивчення структурних змін майна і джерел
4. Вивчення причин цих змін
5. Визначення мобільності майна, коефіцієнт мобільності оборотних активів дорівнює відношенню найбільш мобільної їх частини до вартості оборотних активів.
6. Аналіз виробничого потенціалу (основні засоби + виробничі запаси + незавершене виробництво + витрати майбутніх періодів):
  - а) Наявність динаміки, питома вага виробничих активів у загальній вартості майна;
  - б) Коефіцієнт зносу основних засобів.
7. Аналіз ефективності і динаміки мобільних коштів.
8. Аналіз кредиторської і дебіторської заборгованості.
9. Аналіз ефективності використання майна (рівень рентабельності активів (майна), поточних активів, власного капіталу).
10. Виявлення резервів покращення фінансового стану.

5.3. Аналіз фінансових коефіцієнтів.

Фінансові коефіцієнти поділяються на 4 групи:

- 1) коефіцієнти рентабельності;
- 2) коефіцієнти ліквідності і ділової активності;
- 3) коефіцієнти фінансової стійкості;
- 4) ринкові індикатори.

Коефіцієнти ліквідності

- Коефіцієнт швидкої ліквідності = відношення високоліквідних активів до поточних зобов'язень:

$$K_{ш.л} = \frac{\phi.1p.260 - 2p.100 - 140}{\phi.1p.620}, \text{ норма } 1 \quad (5.1)$$

- Коефіцієнт покриття:

$$(K_{п}) = \frac{\phi.1p.260}{\phi.1p.620}, \text{ норма } 1-2 \quad (5.2)$$

- Робочий капітал:

$$P_{к} = \phi.1.p.260 - 620 \quad (5.3)$$

Коефіцієнти ділової активності

- Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості:

$$K_{од.з} = \frac{\text{вартість товарів, реалізованих у кредит}}{\text{середня сума дебіторської заборгованості}}, \quad (5.4)$$

- Тривалість одного обороту:

$$365 : K_{од.з}; \quad (5.5)$$

- Коефіцієнт оборотності виробничих запасів ($K_{о.з.}$)

$$(K_{о.з.}) = \frac{\text{сума прямих витрат матеріальних ресурсів реалізованої продукції}}{\text{середньорічна вартість запасів}}, \quad (5.6)$$

Коефіцієнти фінансової стійкості

- Коефіцієнт фінансування – співвідношення позикового і власного капіталу =

$$= \frac{\phi.1.3p.П + 4p.П}{\phi.1.1p.П} \text{ (норма менша } 1) \quad (5.7)$$

- Коефіцієнт автономії – це частка власного капіталу в сумі джерел =

$$= \frac{\phi.1.1p.П}{\phi.1.в.в.к.т.а. (підсумок) балансу} \text{ (норма } > 0,6) \quad (5.8)$$

- Частка позикового капіталу у фінансуванні активів:

$$K = \frac{\text{залучений капітал}}{\text{підсумок балансу}} = \frac{\phi.1.3p.П + 4p.П}{\phi.1. підсумок балансу} \text{ норма менша за } 1. \quad (5.9)$$

- Коефіцієнт автономності – кількість днів, коли фірма може працювати без додаткових надходжень

$$\text{коштів} = \frac{\text{Готівка}}{(\text{витрати виробництва} - \text{амортизація}) / 365} \quad (5.10)$$

Коефіцієнт погашення вартості за кредит (рівень захищеності продуктів)

$$\frac{\text{операційні доходи} + \text{інші доходи}}{\text{виплачені проценти}} = \frac{\text{чистий прибуток} + \text{витрати на виплату \%}}{\text{Витрати на виплату \% за кредит}} \text{ норма } < 2. \quad (5.11)$$

5.4. Аналіз результатів діяльності фірми

- Для оцінки ефективності господарчої діяльності використовують коефіцієнт рентабельності :
- рентабельність коштів власника (ROE)

$$(ROE) = \frac{\text{чистий продукт}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{ф.2р220}}{\text{ф.2р880}} * 100\% \quad (5.12)$$

- рентабельність загальних інвестицій у фірмі (ROI)

$$(BOI) = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{валюта балансу - короткострокові зобов'язання}} = \frac{\text{ф.2р220}}{\text{ф.1р640-620}} = 100\% \quad (5.13)$$

- Лівередж - це різниця значень рентабельності власних капіталів і загальних інвестицій

$$\text{Прибуток на одну акцію} = \frac{\text{накопичений прибуток}}{\text{середня кількість випущених акцій}} \quad (5.14)$$

- Рентабельність продаж (RQ)

$$(RQ) = \frac{\text{накопичений прибуток}}{\text{виручка реалізації}} = 100\% = \frac{\text{ф.2р220}}{\text{ф.1р088}} \quad (5.15)$$

- Рентабельність активів (ROA)

$$(ROA) = \frac{\text{прибуток після податків}}{\text{середня вилучена акція}} = \frac{\text{ф.2р120}}{\text{ф.1р080}} \quad (5.16)$$

- Маржа прибутковості = $\frac{\text{операційний прибуток}}{\text{виручка}} = \frac{\text{ф.2р100}}{\text{ф.2р088}} \quad (5.17)$

Каскад Дюпона:

- $ROE = \frac{\pi}{\text{вк}}$, якщо помножити чисельник і знаменник на суму активів
 $= ROE = \frac{\pi}{1} * \frac{A}{\text{вк}} = ROA$ коефіцієнт залежності (5.18)

- $ROA = \frac{\pi}{A} = \frac{\pi}{B} * \frac{B}{A} = RQ * K$ оборотності активів $ROE = \frac{\pi}{\text{вк}}$, (5.19)

якщо помножити на виручку (B) і суму активів (A) отримаємо:

- $ROE = \frac{\pi}{\text{вк}} = \frac{\pi}{B} * \frac{B}{A} * \frac{A}{\text{вк}} = RQ * \text{Оборотність A} * K \text{ ф. залежності.}$ (5.20)

- $RQE = \frac{\pi}{\text{вк}}$, якщо помножити на виручку (B), суму активів ($\sum A$), поточні пасиви (ПЗ), поточні активи (ПА) отримаємо:

- $RQE = \frac{\pi}{\text{вк}} = \frac{\pi}{B} * \frac{A}{\text{вк}} * \frac{\text{ПЗ}}{A} * \frac{\text{ПА}}{\text{ПЗ}} * \frac{B}{\text{ПА}} = RQ *$ (5.21)

- $RQE = RQ * \text{коефіцієнт фінансової залежності} * \text{оборотність активів, частку поточних пасивів} * \text{коефіцієнт покриття.}$

Це п'ятифакторна модель власного капіталу, який залежить від рентабельності продаж, коефіцієнта фінансової залежності, частки термінових зобов'язань у валюті балансу, коефіцієнта покриття і коефіцієнта оборотності активів.

Рекомендована література

1. Бутинець Ф. Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності /

Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП „Рута”, 2005. – 544 с.

2. Бутинець Ф. Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: практикум для студентів ВУЗів. / Ф. Ф. Бутинець, І. В. Жиглей. – Житомир : ПП „Рута”, 2001. – 224 с.
3. Гордієнко П. Л. Стратегічний аналіз: навчальний посібник / П. Л. Гордієнко – К. : Алерта, 2006. – 404 с.
4. Облік та аналіз діяльності підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин: нав. посібник / М. М. Дупай, П. Н. Денчук, С. В. Питель, П. Я. Хомин. – Тернопіль : СМН „Астон”, 2003. – 200 с.
5. Економічний аналіз: практикум / за ред. проф. Є. В. Мниха. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 432 с.
6. Кузьмінський Ю. А. Облік та аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч.-метод. посібник / за ред. Ю. А. Кузьмінського. – К. : КНЕУ, 2006. – 179 с.
7. Мних Е. В. Економічний аналіз / Е. В. Мних. – К. : Цент навч. л-ри, 2003. – 412 с.
8. Чигринська О. С. Теорія економічного аналізу: навч. посібник / О. С. Чигринська, Т. В. Власюк – К. : Цент навч. л-ри, 2006. – 232 с.

ТЕСТИ

Тест № 1

1. Яким методом проводиться аналіз динаміки імпорту?
  - а) різниць;
  - б) інвестиційний;
  - в) динамічних рядів;
  - г) індексний.

2. Яка форма зв'язку характеризує залежність між обсягом виробництва, чисельністю працюючих та продуктивністю праці?
  - а) умовний зв'язок;
  - б) всі варіанти вірні;
  - в) стохастичний зв'язок;

г) пропорційний зв'язок.

3. Яким методом проводиться аналіз виконання плану поставок по імпорту:

- а) елімінування;
- б) порівняння;
- в) різниць;
- г) групування.

4. Основним джерелом аналізу фінансового стану є:

- а) інвентаризаційні відомості;
- б) баланс;
- в) дані опитування населення;
- г) нема вірної відповіді.

5. Групування фінансової інформації на початок і кінець періоду це:

- а) баланс;
- б) контракт;
- в) договір;
- г) нема вірної відповіді.

6. Вивчення структури статей балансу це:

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) маркетинговий аналіз;
- г) маржинальний аналіз.

7. Який показник обчислюється як відношення обсягу витраченої сировини і матеріалів до обсягу випущеної продукції?

- а) матеріаловіддача;
- б) матеріаломісткість;
- в) рентабельність;
- г) оборотність.

8. Який показник характеризує рівень виробничих витрат:

- а) продуктивність праці;
- б) трудомісткість продукції;
- в) рентабельність виробництва;
- г) собівартість продукції.

9. Вивчення абсолютних і відносних змін статей балансу за період це:

- а) факторний аналіз;
- б) маркетинговий аналіз;
- в) горизонтальний аналіз;
- г) маржинальний аналіз.

10. Аналіз, який використовується в ЗЕД для розрахунку впливу факторів:

- а) порівняльний;
- б) факторний;
- в) вертикальний;
- г) горизонтальний.

Тест № 2

1. Перелік видів продукції, що виробляється, із зазначенням обсягів випуску – це.....

- а) комплексність;
- б) номенклатура;

- в) асортимент;
- г) вірної відповіді немає.

2. Система дослідження маркетингового середовища і діяльності підприємства – це .....

- а) вертикальний аналіз;
- б) економічний аналіз;
- в) маркетинговий аналіз;
- г) розрахунковий аналіз.

3. Міра реагування однієї змінної внаслідок одновідсоткової зміни іншої змінної – це.....

- а) фінансування;
- б) еластичність;
- в) елімінування;
- г) номенклатура.

4. Чітка, стійка і збалансована діяльність, яка дає можливість рівномірно випускати продукцію – це.....

- а) прогнозування;
- б) асортимент;
- в) комплексність виробництва;
- г) ритмічність виробництва.

5. Вивчення рівня і динаміки відносних показників фінансового стану це.....

- а) коефіцієнтний аналіз;
- б) маркетинговий аналіз;
- в) структурний аналіз;

г) прогнозування.

6. Відношення суми зносу до первісної суми основних засобів це:

- а) рівень рентабельності основних засобів;
- б) оборотність основних засобів;
- в) коефіцієнт зносу основних засобів;
- г) коефіцієнт мобільності основних засобів.

7. Яким показником оцінюється ефективність використання капіталу.

- а) рівнем рентабельності;
- б) коефіцієнтом покриття;
- в) коефіцієнтом абсолютної ліквідності;
- г) коефіцієнтом зносу.

8. Відношення суми поточних активів до суми поточних зобов'язань.

- а) рівень рентабельності;
- б) коефіцієнт покриття;
- в) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- г) коефіцієнт зносу.

9. Різниця між поточними активами і короткостроковими зобов'язаннями.

- а) робочий капітал;
- б) маневреність капіталу;
- в) оборотність капіталу;
- г) коефіцієнт покриття.

10. Продаж товару іноземному контрагенту з вивезенням його за кордон.

- а) експорт;

- б) імпорт;
- в) реімпорт;
- г) реалізація.

Тест № 3

1. Який з цих показників характеризує стан основних засобів.

- а) коефіцієнт оновлення;
- б) коефіцієнт зношення;
- в) коефіцієнт вибуття;
- г) коефіцієнт росту.

2. Основні засоби – це.....

- а) засоби виробництва, які повністю споживаються протягом одного робочого періоду;
- б) фонди, які створюються для забезпечення соціальної інфраструктури;
- в) матеріальні активи, які використовуються більше одного року;
- г) всі вірні відповіді.

3. Придбання в іноземного контрагента товару із ввезенням його з-за кордону.

- а) експорт;
- б) реекспорт;
- в) імпорт;
- г) реімпорт.

4. Який з цих показників характеризує рух основних засобів:

- а) коефіцієнт росту;
- б) коефіцієнт зношення;
- в) коефіцієнт придатності;
- г) коефіцієнт ліквідності.

5. Показник, який показує суму валової продукції, що вироблено на 1 грн основних засобів:

- а) фондоозброєність;
- б) фондovіддача;
- в) енергоозброєність;
- г) енергозабезпеченість.

6. Обмін товарами та послугами між суб'єктами різних держав:

- а) міжнародна торгівля;
- б) торгівля;
- в) реалізація;
- г) вірна відповідь відсутня.

7. Яким методом оцінюють рівень виконання фірмою зобов'язань по контрактах з іноземними партнерами:

- а) групування;
- б) порівняння;
- в) різниць;
- г) елімінування.

8. Різновид агентської комісійної угоди в ЗЕД:

- а) консигнація;
- б) реалізація;
- в) порівняння;
- г) елімінування.

9. Аналіз ЗЕД, який вивчає майбутні процеси і явища.

- а) попередній;

- б) повний;
- в) маркетинговий;
- г) факторний.

10. Аналіз ЗЕД, який проводиться безпосередньо в ході господарської діяльності:

- а) майбутній;
- б) ритмічний;
- в) оперативний;
- г) всі відповіді вірні.

Тест № 4

1. Яким методом проводиться аналіз виконання контрактів по імпортним операціям за строками поставки продукції.

- а) факторним;
- б) порівняння;
- в) елімінування;
- г) різниць.

2. Відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної суми запасів це:

- а) коефіцієнт оборотності запасів;
- б) рівень рентабельності;
- в) коефіцієнт ділової активності;
- г) коефіцієнт зносу основних засобів.

3. Відношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань це:

- а) коефіцієнт покриття;
- б) коефіцієнт швидкої ліквідності;
- в) коефіцієнт робочого капіталу;

г) коефіцієнт оборотності.

4. Придбання в іноземного контрагента товару із ввезенням його з-за кордону:

а) реалізація;

б) стагнація;

в) імпорт;

г) експорт.

5. Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу це:

а) коефіцієнт покриття;

б) коефіцієнт фінансування;

в) коефіцієнт оборотності;

г) коефіцієнт швидкої ліквідності.

6. Частка власного капіталу у фінансуванні активів фірми:

а) коефіцієнт покриття;

б) коефіцієнт ліквідності;

в) коефіцієнт автономії;

г) коефіцієнт рентабельності.

7. Який показник характеризує рівень прибутку, що отримують з капіталів, інвестованих власниками в фірму:

а) рівень рентабельності продукції;

б) рівень рентабельності власного капіталу;

в) рівень рентабельності продаж;

г) рівень рентабельності активів.

8. Який показник характеризує розмір прибутку, що припадає на одну акцію:

а) рівень рентабельності продукції;

- б) рівень рентабельності продажу;
- в) рівень рентабельності активів;
- г) прибуток на одну акцію.

9. Що не відноситься до активів довгострокового використання:

- а) будівлі;
- б) довгострокові фінансові вкладення;
- в) короткострокова кредиторська заборгованість;
- г) будівлі, що будуються.

10. Спосіб мислення, спрямований на одержання високих доходів від ЗЕД:

- а) міжнародний маркетинг;
- б) торгівля;
- в) реалізація;
- г) облік.

Тест № 5

1. Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які ведуть до зменшення власного капіталу, називають:

- а) витрати;
- б) доходи;
- в) податки;
- г) збори.

2. Основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю, називають:

- а) операційна;
- б) звичайна;
- в) основна;
- г) надзвичайна.

3. Активи, які постійно обертаються в процесі господарської діяльності підприємства, називають:

- а) поточні;
- б) загальні;
- в) невикористані;
- г) підприємницькі.

4. Грошова сума, яка вкладається власником у певне підприємство з метою одержання зиску, називається:

- а) авансований капітал;
- б) основний капітал;
- в) всі відповіді вірні;
- г) позиковий капітал.

5. Частина постійного капіталу, яка складається з вартості засобів праці та обертається протягом кількох періодів виробництва, називають:

- а) основний капітал;
- б) власний капітал;
- в) позиковий капітал;
- г) оборотний капітал.

6. Частина постійного капіталу, яка витрачається на придбання предметів праці та оплату праці робочої сили, називається:

- а) власний капітал;
- б) оборотний капітал;
- в) позиковий капітал;
- г) основний капітал.

7. Капітал, який створюється за рахунок нерозподіленого прибутку, називають:

- а) власний капітал;

- б) оборотний капітал;
- в) авансований капітал;
- г) основний капітал.

8. Придбання раніше експортованого без доробки товару із ввезенням його з-за кордону:

- а) реімпорт;
- б) експорт;
- в) реекспорт;
- г) реалізація.

9. Який коефіцієнт характеризує частку власників фірми у загальній сумі коштів, авансованим у діяльність:

- а) коефіцієнт погашення за кредит;
- б) коефіцієнт автономії;
- в) коефіцієнт рентабельності;
- г) коефіцієнт оновлення основних засобів.

10. Відношення прибутку до середньорічної суми активів, це:

- а) рівень рентабельності продаж;
- б) рівень рентабельності активів;
- в) рівень рентабельності продукції;
- г) рівень рентабельності власного капіталу.

Тест № 6

1. Яким методом проводиться аналіз динаміки експорту:

- а) елімінування;
- б) групування;
- в) порівняння;
- г) різниць.

2. Відношення експортної вартості товару по прострочених контрактах протягом року до суми експорту за рік:

- а) коефіцієнт оборотності;
- б) коефіцієнт автономії;
- в) коефіцієнт прострочених зобов'язань;
- г) коефіцієнт оновлення основних засобів.

3. Перелік усіх видів продукції із зазначенням обсягів реалізації:

- а) асортимент;
- б) сортність;
- в) номенклатура;
- г) баланс.

4. Природна речовина, на яку людина спрямовує свою діяльність у процесі праці з метою пристосування її для особистого або виробничого споживання:

- а) предмет праці;
- б) засоби праці;
- в) виробничі засоби;
- г) знаряддя праці.

5. Вартість основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення з розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, називають:

- а) фондозабезпеченість;
- б) фондоозброєність;
- в) фондівіддача;
- г) фондомісткість.

6. Вартість основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення з розрахунку на 1 середньорічного працівника, називають:

- а) фондозабезпеченість;
- б) фондоозброєність;
- в) фондівіддача;
- г) фондомісткість.

7. Вартість валової продукції з розрахунку на 1 грн основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення, називають:

- а) фондівдача ;
- б) фондомісткість;
- в) фондозабезпеченість;
- г) фондоозброєність.

8. Середньорічна вартість основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення з розрахунку на 1 грн валової продукції, називають:

- а) фондівдача;
- б) фондомісткість;
- в) фондозабезпеченість;
- г) фондоозброєність.

9. Відношення прибутку до середньорічної вартості основних і оборотних виробничих засобів, називають:

- а) норма прибутку;
- б) фізичний знос;
- в) моральний знос;
- г) амортизація.

10. Яким методом проводиться аналіз контрактів з іноземними партнерами за асортиментом:

- а) методом найменшого числа;
- б) методом різниць;
- в) методом елімінування;
- г) методом першосортних одиниць.

Тест № 7

1. Яким методом проводиться аналіз виконання договорів з іноземними партнерами за якістю продукції:

- а) метод першосортних одиниць;
- б) метод різниць;
- в) метод елімінування;
- г) метод групування.

2. Яким методом проводиться факторний аналіз суми експортних операцій:
- а) порівняння;
  - б) групування;
  - в) індексним;
  - г) методом найменшого числа.
3. Середня кількість експортних контрактів, що припадає на одного покупця це:
- а) активність покупців;
  - б) ефективність експорту;
  - в) оборотність експорту;
  - г) всі відповіді вірні.
4. Відношення вартості експортованих і імпортованих товарів до середніх залишків засобів з експорту-імпорту:
- а) коефіцієнт віддачі засобів, вкладених в експортно-імпортні операції;
  - б) показник валютної виручки;
  - в) показник валютних витрат;
  - г) всі відповіді вірні.
5. Договори між країнами про умови надання кредитів:
- а) торгові;
  - б) ліцензійні;
  - в) кредитні;
  - г) митні.
6. Втрату початкової вартості в результаті удосконалення техніки і здешевлення виробництва, називають:
- а) моральний знос;
  - б) амортизація;
  - в) собівартість;
  - г) фізичний знос.

7. Економічний процес поступової втрати вартості основних засобів і перенесення її на створену продукцію, називають:

- а) амортизація;
- б) собівартість;
- в) фізичний знос;
- г) моральний знос.

8. Комплексне вивчення роботи підприємства називається:

- а) дослід;
- б) аналіз;
- в) спостереження;
- г) експеримент.

9. Яка була перша назва аналізу?

- а) балансознавство;
- б) балансоведення;
- в) статистика;
- г) діловедення.

10. Договори між країнами про порядок розрахунків:

- а) митні;
- б) ліцензійні;
- в) платіжні;
- г) кредитні.

Тест № 8

1. Продаж раніше імпортованого без доробки товару за кордон:

- а) реекспорт;
- б) експорт;
- в) імпорт;
- г) реалізація.

2. Процес суспільного поділу праці, який характеризується розвитком окремих галузей – це:

- а) інформація;
- б) спеціалізація;
- в) методологія;
- г) методика.

3. Низький коефіцієнт спеціалізації становить:

- а) 0,4 – 0,5;
- б) 0,2;
- в) 0,6 – 0,7;
- г) 0,5 – 0,6.

4. Виражена у грошовій формі сукупність витрат з виробництва та реалізації:

- а) собівартість продукції;
- б) валові затрати;
- в) витрати на 1 грн;
- г) прибутки.

5. Якщо фактичний показник дорівнює плановому або нижчий від нього то план за собівартістю продукції вважається:

- а) виконаним;
- б) частково виконаним;
- в) невиконаним;
- г) всі відповіді вірні.

6. Який коефіцієнт характеризує співвідношення позикового і власного капіталу:

- а) коефіцієнт фінансування;
- б) коефіцієнт покриття;
- в) коефіцієнт ліквідності;
- г) коефіцієнт оборотності.

7. Розмір прибутку, який залишається в розпорядженні фірми та міститься в одному доларі реалізованої продукції:

- а) рівень рентабельності активів;

б) рівень рентабельності власного капіталу;

в) рівень рентабельності продаж;

г) рівень рентабельності продукції.

8. Основна тенденція динаміки показників – це:

а) приток;

б) тренд;

в) збільшення;

г) зменшення.

9. Юридичні особи і суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи з місцезнаходженням за межами України:

а) нерезиденти;

б) учасники;

в) резеденти;

г) всі відповіді не вірні.

10. Яким методом проводиться аналіз структури експорту:

а) різниць;

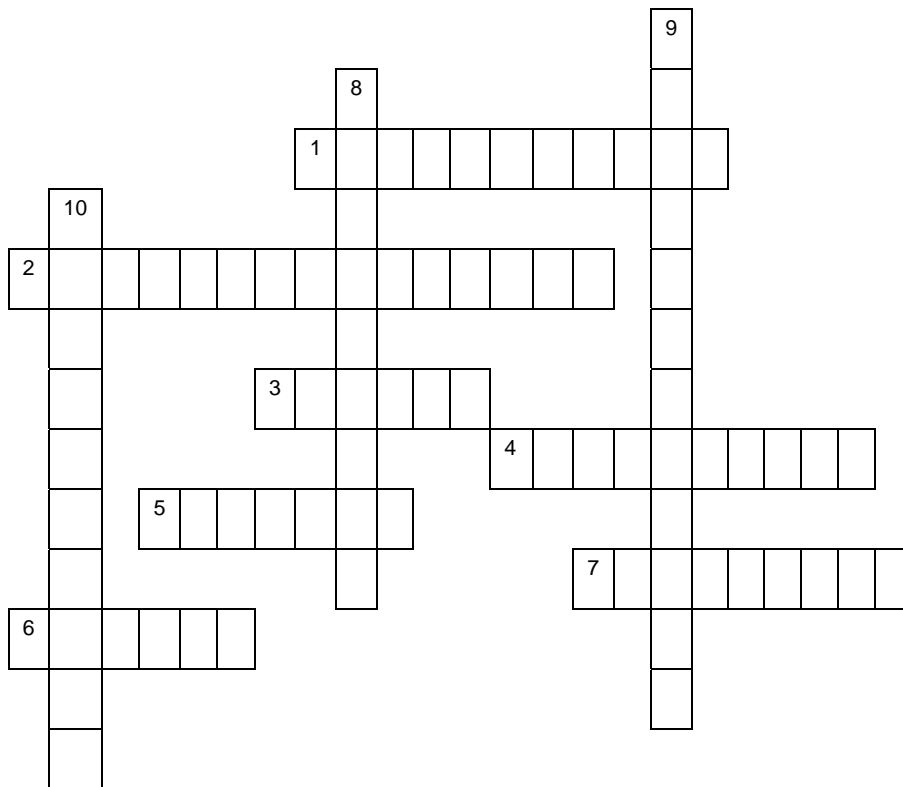
б) елімінування;

в) порівняння;

г) методом найменшого числа.

Кросворди

Кросворд № 1

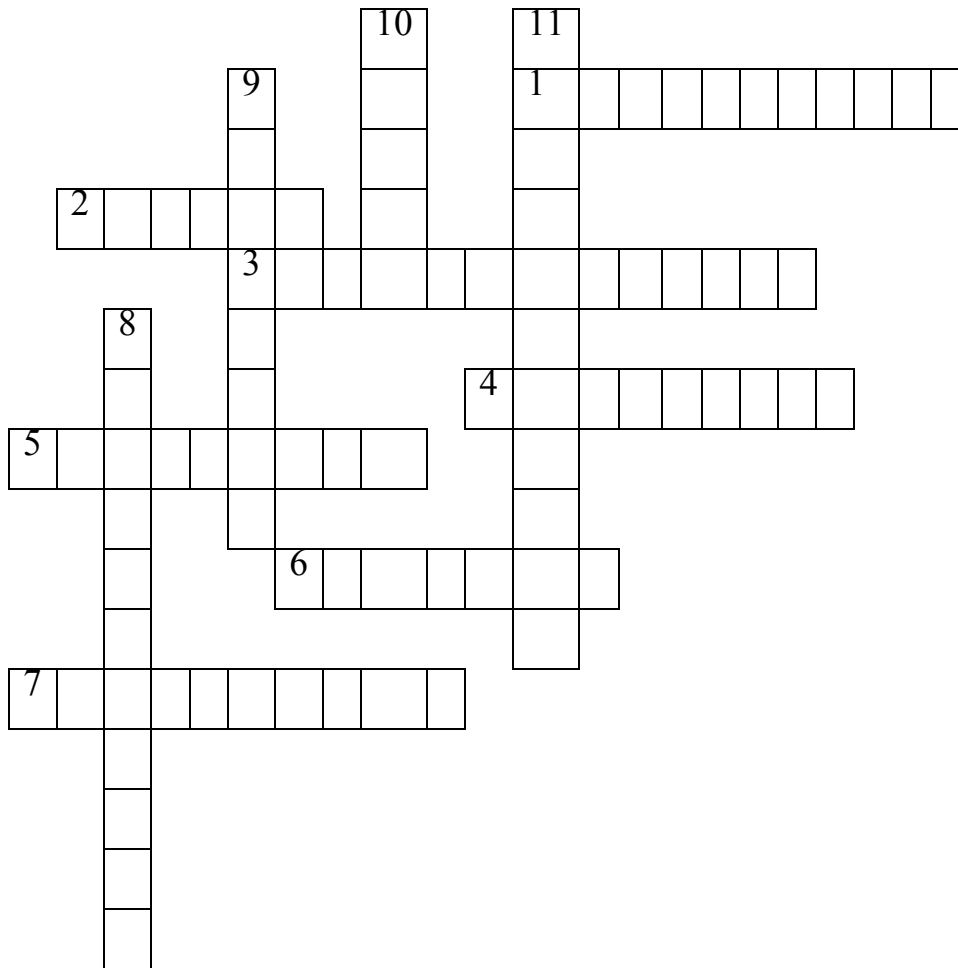

По горизонталі:

1. Метод аналізу ЗЕД, суть якого в розкладанні показників. 2. Аналіз ЗЕД, який проводиться після закінчення певного циклу діяльності. 3. Придбання товару в іноземного контрагента. 4. Основний метод аналізу ЗЕД. 5. Продаж товару іноземному контрагенту. 6. Комплексна оцінка діяльності підприємства. 7. Метод аналізу ЗЕД, суть якого в об'єднанні різнорідних елементів.

По вертикалі:

8. Продаж раніше імпортованого без доробки товару із ввезенням з-за кордону. 9. Нейтралізація всіх одночасно діючих факторів, крім одного, вплив якого вивчається. 10. Один з видів не повного аналізу ЗЕД.

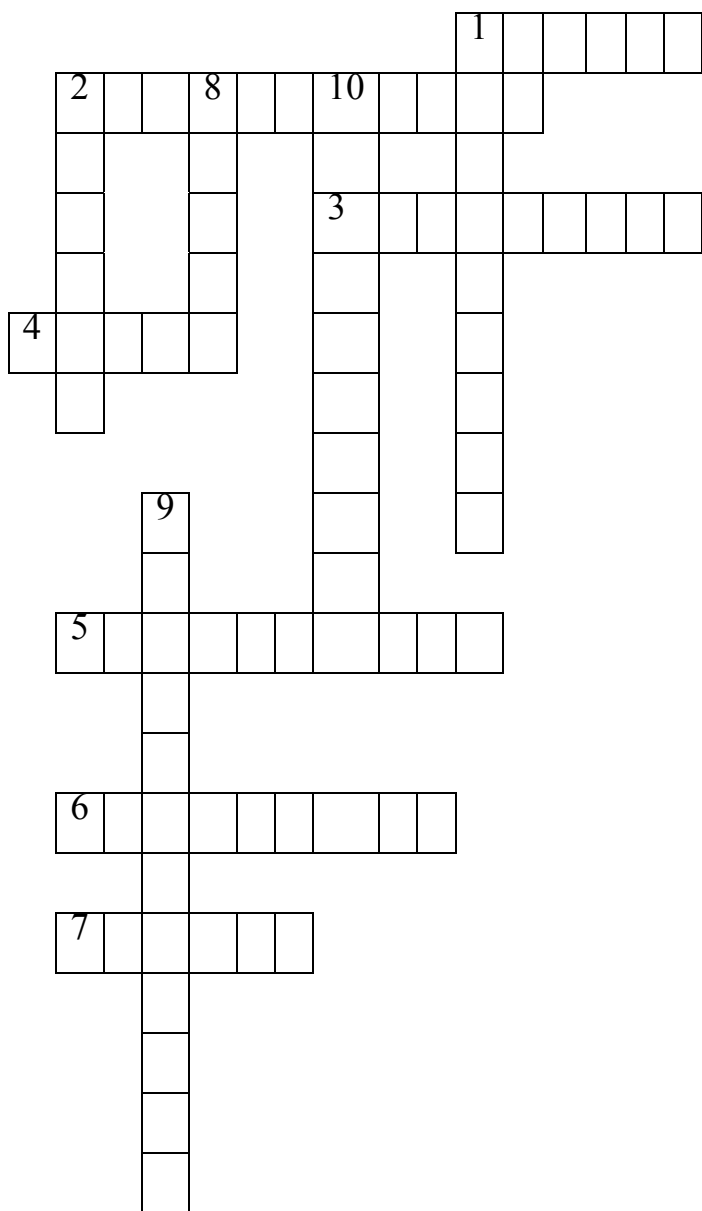

По горизонталі:

1. Аналіз ЗЕД, який проводиться безпосередньо в ході господарської діяльності. 2. Комплексна оцінка діяльності підприємства. 3. Аналіз, який вивчає кон'юнктуру міжнародного ринку. 4. Вид факторного аналізу ЗЕД. 5. Метод аналізу, який вивчає вплив факторів. 6. Метод особистої аналогії. 7. Певна ситуація на ринку.

По вертикалі:

8. Здатність активів перетворюватися в грошові кошти. 9. Придбання раніше експортованого без доробки товару із ввезенням з-за кордону. 10. Місце купівлі – продажу. 11. Різновид агентської комісійної угоди в ЗЕД.

По горизонталі:

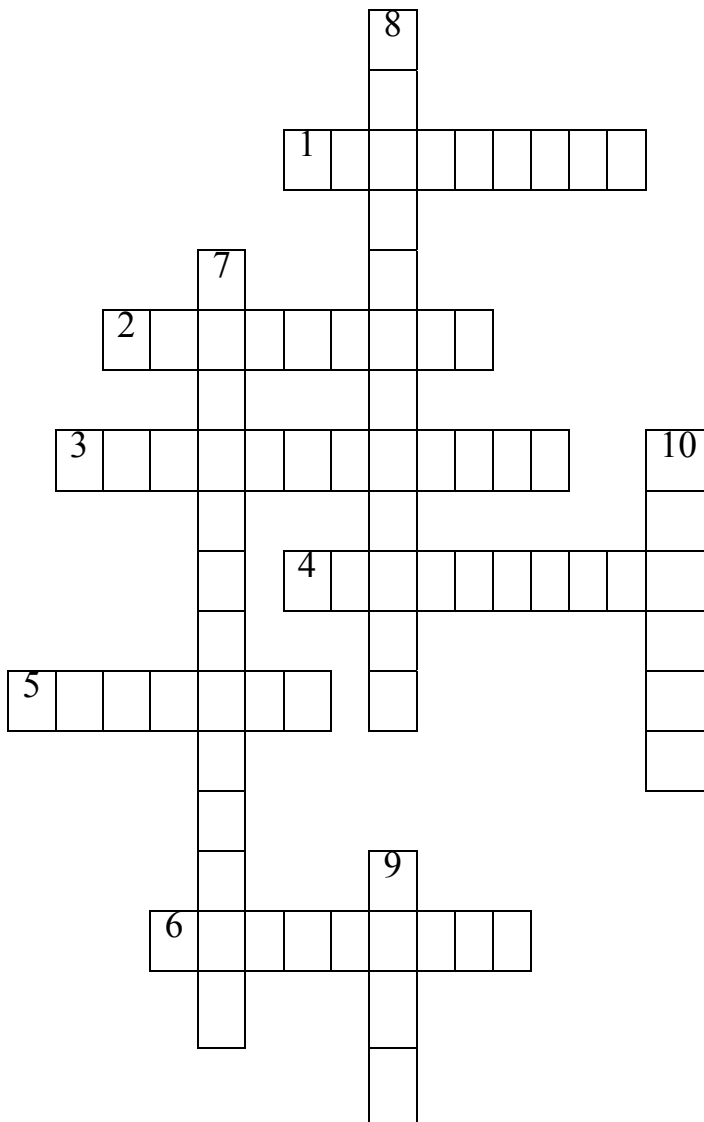
1. Придбання товару в іноземного контрагента.
2. Група методів аналізу ЗЕД, до яких відносяться методи порівняння, середніх та відносних величин.
3. Поєднання несумісних та невідповідних елементів.
4. Спосіб дослідження явищ і процесів.
5. Основний метод аналізу ЗЕД.
6. Аналіз, за допомогою якого вивчають вплив факторів.
7. Метод аналізу, суть якого в об'єднанні думок експертів, з урахуванням всіх запропонованих ідей.

По вертикалі:

1. Метод аналізу ЗЕД, суть якого у побудові агрегатних індексів. 2. Об'єднання елементів аналізу на вищому рівні. 8. Основна тенденція динамічного ряду. 9. Структурний аналіз балансу. 10. Метод аналізу, що полягає в розробці і опрацюванні тестів.

Кросворд № 4

По горизонталі:

1. Спосіб мислення, спрямований на одержання високих доходів від ЗЕД. 2. Метод аналізу, який дає можливість визначити вплив факторів на результативний показник. 3. Структурний аналіз балансу. 4. Економічна ситуація на ринку в певний момент. 5. Вивезення товарів за кордон з ціллю продажу. 6. Обсяг товарів, які реалізуються на даному ринку протягом року, це ..... ринку.

По вертикалі:

7. Метод прогнозування, суть якого у перенесенні існуючої тенденції у майбутнє. 8. Аналіз точки беззбитковості це ..... аналіз. 9. Грошовий вираз вартості товару. 10. Комплексна оцінка діяльності підприємства.

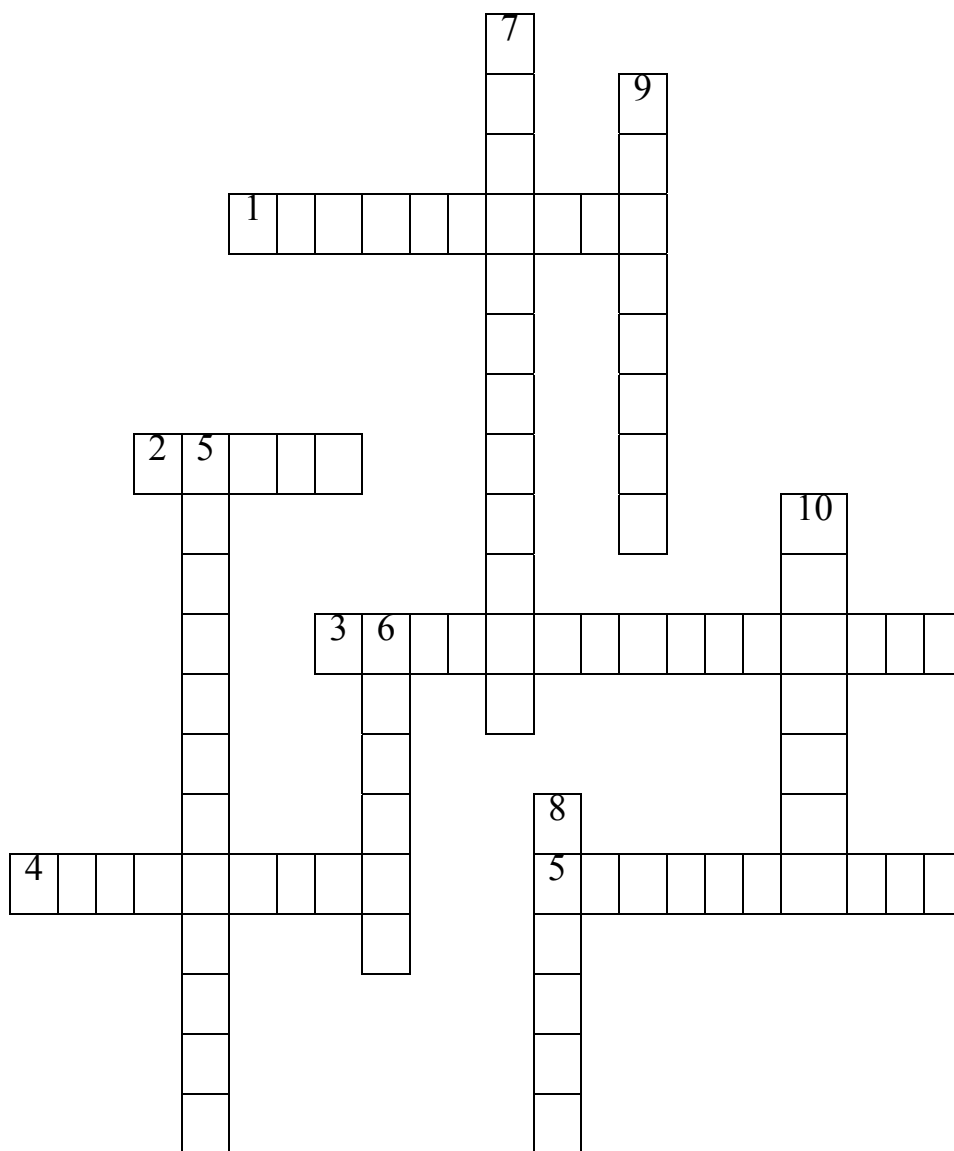
Кросворд № 5

По горизонталі:

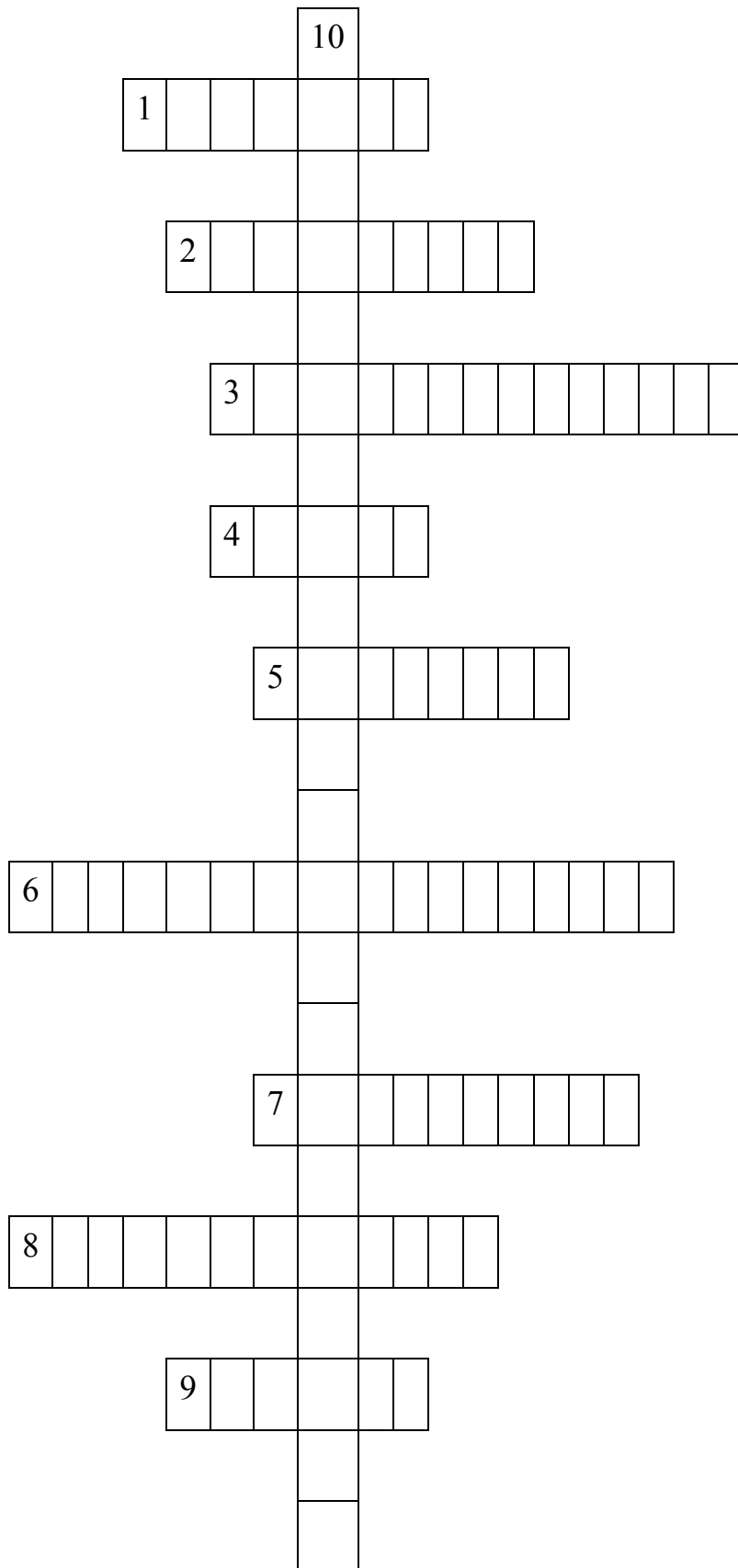
1. Перелік видів продукції із зазначенням обсягів виробництва. 2. Спосіб дослідження. 3. Перша назва фінансового аналізу. 4. Показник якості – коефіцієнт ..... . 5. Економічна ситуація на ринку в кожний певний момент.

По вертикалі:

5. Міра реагування однієї змінної внаслідок одновідсоткової зміни іншої змінної. 6. Комплексна оцінка діяльності підприємства. 7. Нейтралізація всіх одночасно діючих факторів крім одного, вплив якого вивчається. 8. Один з показників конкурентоспроможності. 9. Сукупність способів і методів дослідження. 10. Вивезення товарів за кордон з ціллю його реалізації.

Кросворд № 6

По горизонталі:

1. Продаж товару іноземному контрагенту. 2. Виробництво і реалізація продукції на основі попиту населення. 3. Порівняння окремих статей балансу з попереднім періодом це ..... аналіз. 4. Місце купівлі – продажу. 5. Один з коефіцієнтів ліквідності, який розраховується відношенням суми поточних активів до суми короткострокових зобов'язань, це коефіцієнт ..... . 6. Можливість господарства розраховуватися з боргами. 7. Основний метод аналізу ЗЕД. 8. Міра реагування однієї змінної на один відсоткову зміну іншої. 9. Один з показників конкурентоспроможності товару.

По вертикалі:

10. Спроможність витримувати порівняння з аналогічними товарами та послугами інших виробників.

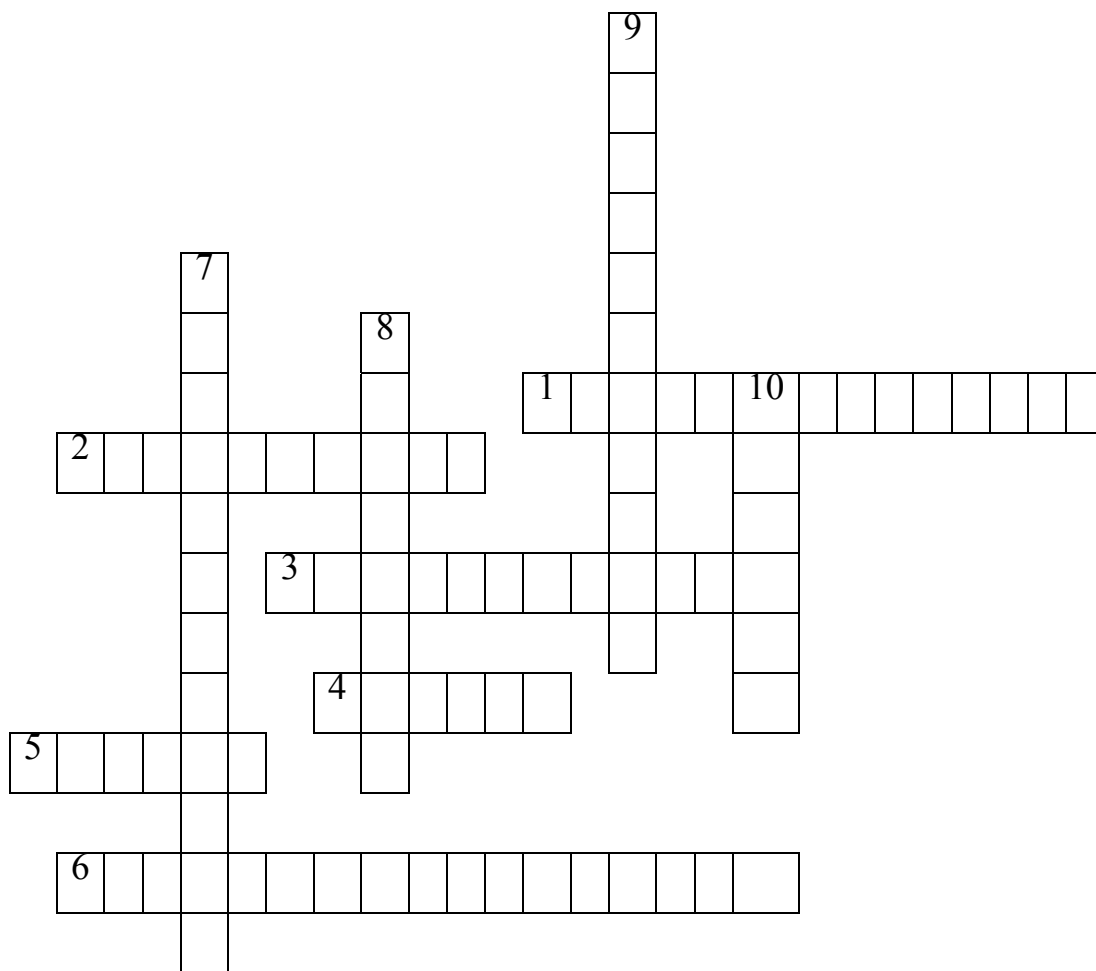
Кросворд № 7

По горизонталі:

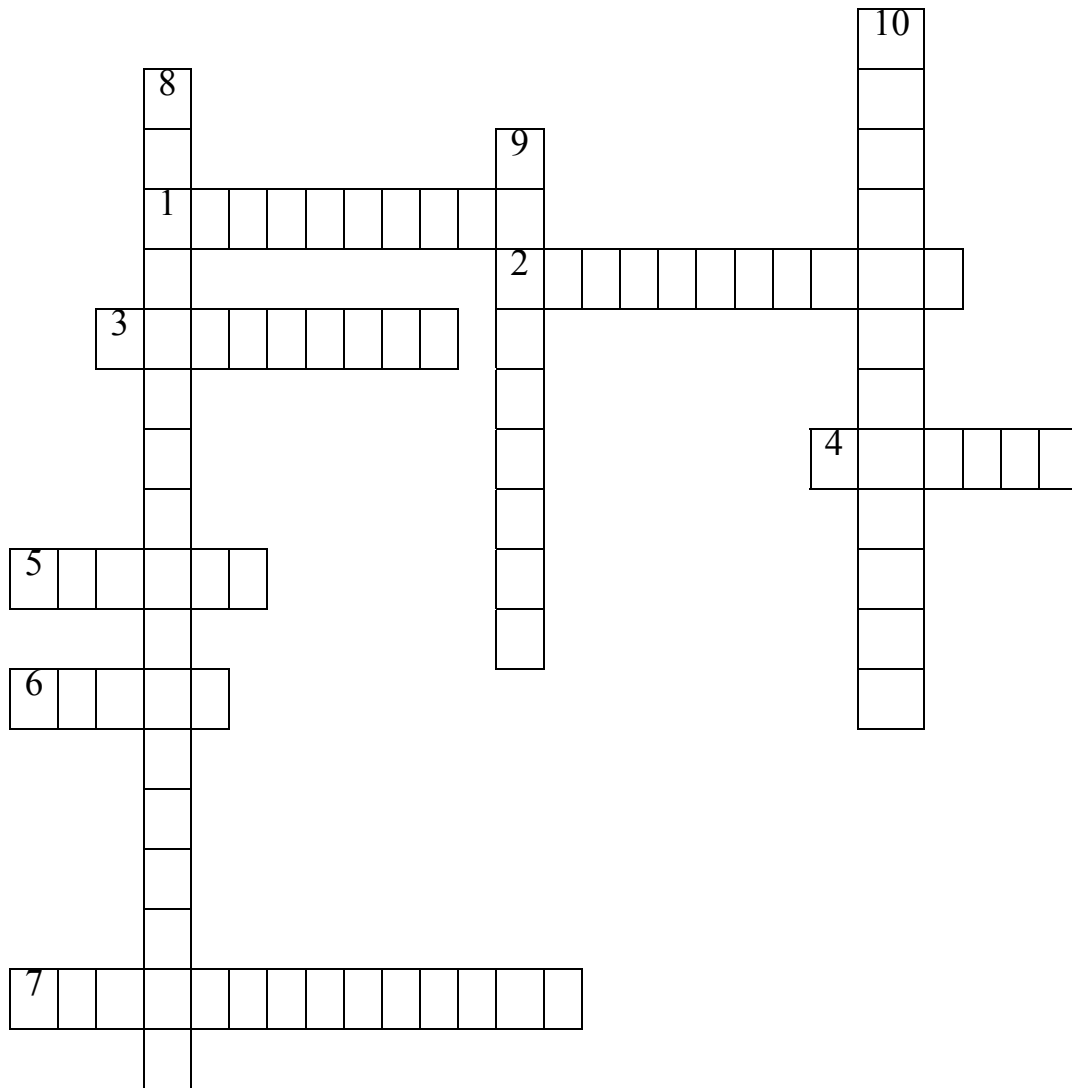
1. Показник ефективності зовнішньоекономічних операцій. 2. Метод оцінки виконання контракту. 3. Перелік асортиментних позицій товару. 4. Один з показників конкурентоспроможності продукції. 5. Комплексна оцінка діяльності підприємства. 6. Можливість підприємства розраховуватися з боргами.

По вертикалі:

7. Витрати на виробництво та реалізацію продукції. 8. Метод дослідження, який характеризується розміщенням показників в хронологічній послідовності. 9. Здатність активів перетворюватися в грошові кошти. 10. Основне джерело фінансового аналізу.

Кросворд № 8

По горизонталі:

1. Перелік видів продукції із зазначеним обсягом випуску. 2. Виробництво продукції рівними частинами за однакові проміжки робочого часу. 3. Назва коефіцієнту, який характеризується співвідношенням вартості усієї продукції до її вартості за ціною загальних показників якості. 4. Комплексна оцінка діяльності підприємства. 5. Придбання товару в іноземного контрагента. 6. Місце купівлі – продажу. 7. Показник ефективності зовнішньоекономічних операцій.

По вертикалі:

8. Спроможність підприємства розрахуватися по зобов'язаннях. 9. Співвідношення окремих видів у загальному обсязі виробництва. 10. Міра реагування однієї змінної при 1 % зміні іншої змінної.

Відповіді на тести

№ тесту	Номер питання тестів									
Відповіді	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	в	г	б	б	а	б	б	г	в	б
2	в	в	б	г	а	в	а	б	а	а
3	б	в	в	а	б	а	б	а	а	в
4	б	а	б	в	б	в	б	г	в	а
5	а	а	а	а	а	б	а	а	б	б
6	в	в	а	а	а	б	а	б	а	а
7	а	в	а	а	в	а	а	б	а	в
8	а	б	б	а	а	а	в	б	а	в

Кросворд № 1

По горизонталі:

1. Деталізація. 2. Ретроспективний. 3. Імпорт. 4. Порівняння. 5. Експорт. 6. Аналіз. 7. Синектика.

По вертикалі:

8. Реекспорт. 9. Елімінування. 10. Тематичний.

Кросворд № 2

По горизонталі:

1. Оперативний. 2. Аналіз. 3. Маркетинговий. 4. Індексний. 5. Факторний. 6. Емпатія. 7. Кон'юнктура.

По вертикалі:

8. Ліквідність. 9. Реімпорт. 10. Ринок. 11. Консигнація.

Кросворд № 3

По горизонталі:

1. Імпорт. 2. Статистичні. 3. Синектика. 4. Метод. 5. Порівняння. 6. Факторний. 7. Дельфі.

По вертикалі:

1. Індексний. 2. Синтез. 8. Тренд. 9. Вертикальний. 10. Тестування.

Кросворд № 4

По горизонталі:

1. Маркетинг. 2. Факторний. 3. Вертикальний. 4. Кон'юнктура. 5. Експорт. 6. Місткість.

По вертикалі:

7. Екстраполяція. 8. Маржинальний. 9. Ціна. 10. Аналіз.

Кросворд № 5

По горизонталі:

1. Асортимент. 2. Метод. 3. Балансознавство. 4. Сортності. 5. Кон'юнктура.

По вертикалі:

5. Еластичність. 6. Аналіз. 7. Елімінування. 8. Якість. 9. Методика. 10. Експорт.

Кросворд № 6

По горизонталі:

1. Експорт. 2. Маркетинг. 3. Горизонтальний. 4. Ринок. 5. Покриття. 6. Платоспроможність. 7. Порівняння. 8. Еластичність. 9. Якість.

По вертикалі:

1. Конкурентоспроможність.

Кросворд № 7

По горизонталі:

1. Рентабельність. 2. Порівняння. 3. Номенклатура. 4. Якість. 5. Аналіз. 6. Платоспроможність.

По вертикалі:

7. Собівартість. 8. Динаміка. 9. Ліквідність. 10. Баланс.

Кросворд № 8

По горизонталі:

1. Асортимент. 2. Ритмічність. 3. Сортності. 4. Аналіз. 5. Імпорт. 6. Ринок. 7. Рентабельність.

По вертикалі:

8. Платоспроможність. 9. Структура. 10. Еластичність.

Навчальне видання

Клочан Віра Павлівна, Костаневич Ніна Іванівна,

АНАЛІЗ І ОБЛІК ЗЕД
ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Комп'ютерна верстка Н.В. Бобровська

Формат 60x84/16 Папір друк. 65 г/м².

Ум. Друк. Арк. . Тираж 50 прим. Зам. №_____

Видавничий відділ Миколаївського державного аграрного університету.

54029, м. Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1155 від 17.12.2002 р.